



Onderzoek Inclusiviteit en diversiteit

Gelderse Schuttersfederatie
2025

Denktankgroep Radboud Universiteit

Inhoud

Inleiding	3
Opdracht.....	4
Uitdaging (Spanningsveld tussen werkelijkheid en gewenste resultaat):	4
Aanleiding:	4
Doelstelling:	5
Afbakening:	5
Relatie met andere projecten	5
Methode	6
Concepten	6
Beginfase van het project	8
Onderzoeksmethode	8
Dataverzameling.....	9
Dataverwerking	12
Resultaten.....	13
Resultaten Enquête	13
Uitgewerkte Resultaten Interviews	15
Conclusie van de resultaten	17
Adviezen	18
Vergroten van toegankelijkheid en collectiviteit.....	18
Taal.....	19
Bewustwording en cultuurverandering	20
Tradities en hiërarchie	22
Sociaaleconomische inclusie	23
Structureel inclusiebeleid	25
Conclusie.....	27
Nawoord.....	27
Bibliografie	28
Bijlagen	30

Bijlage 1 Infographic Advies Inclusiviteit & Diversiteit	30
Bijlage 2.1 Enquête replica van de uitgedeelde enquête op 20 maart 2025 tijdens de raadsvergadering van de Federatie.	31
Bijlage 2.2. Online Enquête verspreid d.m.v. QR-codes op activiteiten van de Federatie en doorgestuurd naar leden van de federatie vanuit de raad.....	38

Inleiding

Inclusiviteit wordt in de afgelopen jaren steeds meer erkend en gewaardeerd binnen de samenleving en dat is geen uitzondering binnen het verenigingsleven. Dit is geen uitzondering voor de Gelderse Schuttersfederatie. De waarden van inclusiviteit en sociale cohesie wordt actief door het bestuur gewaarborgd, zowel binnen als buiten de Federatie. Naast het trots zijn op een rijke geschiedenis, die gebaseerd is op verbondenheid en saamhorigheid, heeft de organisatie een groeiend belang voor inclusiviteit en diversiteit.

Tegelijkertijd is het bestuur zich bewust van de homogene samenstelling van de leden: het merendeel van de leden is blank, heteroseksueel en niet-gehandicapt. Dit roept de vraag op in welke mate de Schuttersfederatie divers en inclusief is. Dus, in hoeverre zijn de schuttersverenigingen daadwerkelijk toegankelijk en staan ze open voor mensen met een andere achtergrond of identiteit?

De Federatie staat bekend om zijn culturele erfgoed, waar traditie van groot belang is. Oorspronkelijk was dit terug te zien in burgerwachten, maar het komt ook naar voren in het organiseren van de kermis of dorpsfeesten. Dit zorgt voor een grote mate van sociale cohesie in gemeenschappen waarin de schutterswereld actief is. Toch blijft de vraag bestaan in hoeverre er ook ruimte is voor andere groepen mensen. Om een helder beeld te krijgen van de huidige staat van inclusie en diversiteit, heeft het bestuur van de Gelderse Schuttersfederatie gevraagd aan de leden van de Denktankgroep van de Radboud Universiteit om een demografisch overzicht van de leden van de diverse schutterijen en gildes op te stellen. Dit overzicht is gebaseerd op ervaringen van de leden en geeft een beeld van de behoefte en bereidheid binnen de gemeenschap. Op basis van de resultaten verkregen in het demografisch overzicht worden er adviezen uitgebracht ten aanzien van de stappen die de Federatie kan nemen, om de inclusie en diversiteit te versterken. Hierbij wordt het centrale karakter van de organisatie zo goed mogelijk intact gehouden, maar wel met een openstaande blik voor een diverse gemeenschap.

Opdracht

Het bestuur van de Gelderse Schuttersfederatie is trots op de sociale cohesie en inclusie die zij bewerkstelligen. De Federatie is zich ervan bewust dat hun gemeenschap homogeen is. De meerderheid van de leden van de schutterijen is blank, heteroseksueel, spreekt Nederlands en heeft geen fysieke of verstandelijke beperking. De Federatie heeft getoond dat er erg veel waarde wordt gehecht aan de tradities. Dit betekent echter niet dat er geen aanpassingen gedaan kunnen worden om een inclusiever en meer divers karakter te krijgen. Om dit te bewerkstelligen kan er aandacht besteed worden aan verschillende soorten inclusiviteit en diversiteit, zoals verschillen in culturele afkomst, genderidentiteit en seksuele geaardheid. Het aansluiten bij een schutterij of gilde gebeurt meestal door persoonlijke connecties, denk aan familierelaties en vriendenkringen. Dit kan ervoor zorgen dat de demografische samenstelling van schutterijen en gildes relatief homogeen blijft. Dit kan bijdragen aan (bewuste of onbewuste) vooroordelen binnen de schutterswereld. Het bestuur van de Gelderse Schuttersfederatie heeft aan de Denktankgroep gevraagd om een demografisch overzicht op te stellen van bij de Federatie aangesloten schutterijen en gildes. Op basis van de resultaten is op verzoek van de Federatie dit adviesrapport opgesteld.

Uitdaging (Spanningsveld tussen werkelijkheid en gewenste resultaat):

Het beoogde doel is een rapport dat adviezen geeft om een open en diverse schuttersgemeenschap mogelijk te maken. Hierbij worden tradities gekoesterd, maar is er ook ambitie voor veranderingen omtrent inclusiviteit en diversiteit. De verbondenheid van de leden met het culturele erfgoed van de schutterswereld kan op deze manier bijdragen aan de acceptatie van nieuwe leden van verschillende achtergronden, maar ook voor de modernisering van tradities. De focus ligt op het verzekeren van een veilige omgeving voor zoveel mogelijk mensen, waarbij niemand bewust wordt uitgesloten. De bestaande tradities die verbonden zijn aan de identiteit worden zo goed mogelijk onderhouden, maar ook kritisch bekeken. Zo kan de identiteit van de Gelderse Schuttersfederatie voortbestaan, ondanks de voorgestelde vernieuwingen.

Probleemoplossing: de Denktankgroep stelt een rapport op, hoofdzakelijk bestaande uit adviezen die gebaseerd zijn op de resultaten van het onderzoek en het demografisch overzicht. Met behulp van de voorgestelde adviezen kan er een inclusiviteitsbeleid worden geconstrueerd, dat een prettige en veilige omgeving creëert voor zowel bestaande als nieuwe leden.

Aanleiding:

De Gelderse Schuttersfederatie wil zich graag openstellen voor nieuwe leden. Vorig jaar is er door een Denktankgroep van de Radboud Universiteit een onderzoek gedaan naar het toegankelijker en aantrekkelijker maken van schutterijen en gilden voor (nieuwe) jongere leden. Hierbij is een adviesrapport opgezet en gepresenteerd aan de Federatie. Naar aanleiding van deze

opdracht heeft de Federatie dit jaar een adviesrapport verzocht omtrent de thema's van diversiteit en inclusiviteit. Dit is gedaan aan de hand van een demografisch overzicht en interviews.

Doelstelling:

Het doel van de Denktankgroep is advies uitbrengen over het zo goed mogelijk verzorgen van een inclusieve en diverse omgeving voor de leden van de schutterijen en gilden die aangesloten zijn bij de Gelderse Schuttersfederatie.

Afbakening:

Het project zal zich focussen op het uitvoeren van een onderzoek naar inclusiviteit en diversiteit binnen de Gelderse Schuttersfederatie en aangesloten schutterijen en gilden. Hierbij zijn er adviezen gegeven, die onderverdeeld zijn in de volgende categorieën: toegankelijkheid en collectiviteit, taal, bewustwording en cultuurverandering, tradities en hiërarchie, sociaaleconomische inclusie en structureel inclusiebeleid.

Relatie met andere projecten

Deze denktank is voortgekomen uit een eerder project waarbij studenten van de Radboud Universiteit onderzoek deden naar het toegankelijker en aantrekkelijker maken van de schutterswereld voor jonge leden. Hier is, net als dit jaar het geval is, een adviesrapport voor opgesteld. Met toestemming van de Federatie is voorgaand adviesrapport ingezien om een indruk te krijgen de uitkomsten van het onderzoek en hoe dit is opgesteld. Met behulp van de inzichten die hierbij zijn opgedaan, is dit adviesrapport samengesteld.

Methode

In dit hoofdstuk worden eerst enkele concepten uitgelegd, daarna volgt een kort verslag over de beginfase van het project, waarna drie deelonderwerpen worden besproken: onderzoeksmethode, dataverzameling en dataverwerking.

Concepten

Sekse is een lichamelijke of biologische term: het verwijst naar het biologische onderscheid tussen mannen en vrouwen. Het gaat dan om de lichamelijke verschillen waarmee iemand geboren is: de geslachtsorganen, hormonen, chromosomen, enz. Vaak kan *seks* ook worden vervangen door *(geboorte)geslacht* (Onze Taal, z.d., a).

Bekende afleidingen van *seks* zijn *seksisme* en *seksistisch*.

- **Seksisme** is ‘discriminatie op grond van seks’ of ‘iemand een bepaalde rol toebedelen alleen op grond van iemands seks’.
- **Seksistisch** is ‘blijk gevend van seksisme’ of ‘voortkomend uit seksisme’ (Onze Taal, z.d., a).

(Geboorte)geslacht heeft grotendeels dezelfde betekenis als *seks*: het gaat om de lichamelijke kenmerken waarmee iemand geboren wordt. In deze betekenis worden *seks* en *geslacht* door elkaar gebruikt. Soms is het ene woord gangbaarder, in andere contexten het andere (Onze Taal, z.d., a).

Gender verwijst anders dan *seks* en *geslacht* niet naar biologische kenmerken, maar naar sociale, culturele en psychologische kenmerken die met een geslacht in verband worden gebracht. Onder *gender* kan vallen wat traditioneel als ‘mannelijk’ en ‘vrouwelijk’ gezien wordt, maar ook alles ertussenin [en daarbuiten]. Gender is ook de ‘rol’ waarmee iemand zichzelf het meest identificeert: iemands gender hoeft dus niet gelijk te zijn aan iemands seks of geslacht (Onze Taal, z.d., a).

Genderidentiteit/Genderbeleving: hoe iemand zich vóélft: man, vrouw of anders (Onze Taal, z.d., a).

- **Transgender:** een transgender persoon identificeert zich met een ander geslacht dan waarmee deze persoon is geboren (Onze Taal, z.d., a).
- **Non-binair:** een non-binaire persoon is iemand die geen man én geen vrouw is. Non-binair betekent letterlijk iets als ‘niet in een van (de) twee categorieën onder te brengen’, ‘niet het een óf het ander’, en in dit geval: ‘geen man óf vrouw’ (Onze Taal, z.d., b).

De term *non-binair* past bij de opvatting dat je geslacht niet altijd zomaar een kwestie is van ‘man óf vrouw’. Het geslacht waarbij je je thuis voelt of waarmee je je identificeert,

je *gender*, is in die opvatting iets met meerdere uitingvormen – een zogeheten spectrum, met vrouwelijkheid als het ware aan de ene kant en mannelijkheid aan de andere. *Non-binair* is, anders gezegd, een overkoepelende term voor gender-identiteiten die niet zonder meer onder ‘man’ of ‘vrouw’ vallen (Onze Taal, z.d., b).

Genderexpressie: de manier waarop mensen het gender waarmee ze zich identificeren uiten, bijvoorbeeld door middel van kleding en gedrag (Onze Taal, z.d., a).

Genderstereotypering: wanneer de traditionele rolverdeling van mannen en vrouwen wordt bevestigd. Dit komt voor in marketing en reclame, maar ook in opvoeding en onderwijs. Er wordt dan uitgegaan van dingen die ‘typisch’ mannelijk of vrouwelijk zijn (jongens moeten stoer zijn en meisjes lief; Onze Taal, z.d., a).

Genderkloof: het grote verschil in kansen, prestaties, beloning e.d. tussen personen van verschillende geslachten (Onze Taal, z.d., a).

Gendergelijkheid: wettelijke gelijkstelling en gelijke behandeling van geslachten en genderidentiteiten (Onze Taal, z.d., a)

Genderneutraal taalgebruik: taalgebruik dat geen verschil maakt tussen geslachten of genderidentiteiten (Onze taal, z.d., a).

Genderinclusief taalgebruik: taalgebruik waarin de diversiteit in gender en sekse naar voren komt (Onze Taal, z.d., a).

Etniciteit verwijst over het algemeen naar de culturele identiteit van een persoon, die al dan niet een gemeenschappelijke taal, gebruiken, religieuze expressie of een gemeenschappelijke nationaliteit (vooral buiten de grenzen van het land) kan omvatten (Erasmus University Rotterdam, z.d.).

Nationaliteit: het wettelijk onderdaan zijn van een bepaalde staat (staatsburgerschap). Personen kunnen meerdere nationaliteiten hebben (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2025).

Inclusiviteit/Inclusie: volgens de Politieacademie (2014) wordt *inclusiviteit* gedefinieerd als: ‘cultuur van onderlinge verbondenheid en gelijkwaardigheid; iedereen mag meedoen en hoort erbij’. Volgens het Algemeen Nederlands Woordenboek (2025) wordt het begrip dan ook omschreven als ‘toestand waarbij niet wordt uitgesloten’. *Inclusiviteit/Inclusie* gaat dus over ‘wie ergens aan mag meedoen, wie mag meepraten en wie meebeslist en wie vooral niet.’ ‘Inclusie is het omgaan met grenzen, leiderschap, macht, privileges, conflicten, verschillen en overeenkomsten. Met als doel: “effectief samenwerken met verschillen en elkaar met een open mind versterken”’ (Jam Cultures, z.d., a).

Diversiteit: verscheidenheid (Woorden.org, 2025). *Diversiteit* gaat over de soorten verschillen die we met elkaar kunnen ervaren. Over de zichtbare (huidskleur, man/vrouw, leeftijd) en de [minder] zichtbare (gender, religie, cultuur, karakter, overtuigingen, politiek, etc.) kenmerken. Diversiteit gaat over de mix van verschillen tussen mensen: demografisch (leeftijd, religie, gender, seksuele diversiteit, cultuur), fysieke mogelijkheden, maar ook over verschil in karakters, opleidingsniveau, vakgebieden, organisatiecultuur, etc. Kortom, diversiteit gaat over alle verschillen tussen mensen (Jam Cultures, z.d., b).

Beginfase van het project

Alvorens met het onderzoek van start te gaan, hebben wij een projectdefinitie opgesteld. Deze is verwoord in het vorige hoofdstuk, ‘Opdracht’. Middels deze definitie is vastgesteld wat het project inhoudt, waarom het van belang is en met welke kansen en bedreigingen we mogelijk te maken krijgen tijdens de projectduur. Na de eerste bijeenkomst met het Federatiebestuur is er een projectplan opgesteld. Dit is een document waarin het project is opgedeeld in subtaken, waarin voor elke taak de verwachte duur, de verantwoordelijke groepsleden, de realisatie en andere aandachtspunten zijn omschreven. Daarnaast is een document opgesteld met afspraken die binnen de groep zijn gemaakt, afspraken die tussen de groep en begeleidster zijn gemaakt en afspraken die met de opdrachtgever (de Gelderse Schuttersfederatie St. Hubertus) zijn gemaakt.

Voorafgaand aan de eerste bijeenkomst met het Federatiebestuur hebben wij tevens vooronderzoek gedaan door de Gelderse Schuttersfederatie St. Hubertus op te zoeken op het internet. We kwamen al snel uit bij de officiële website, www.schuttersnet.nl. Door deze eerste indruk via internet hebben wij een globaal beeld kunnen vormen van de kernwaarden en overtuigingen van de Federatie. Een duidelijk voorbeeld hiervan is het devies: ‘Broederschap, Trouw en Dienstbaarheid’. Ook hebben wij kennis kunnen maken met andere lagen van de Federatie, zoals de visie, doelen en strategieën. Dit schematische beeld werd gedetailleerder en omvangrijker gemaakt tijdens de eerste bijeenkomst met het Federatiebestuur.

Onderzoeksmethode

Voor ons onderzoek hebben wij gebruikgemaakt van een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Deze vorm van onderzoek wordt daarom ook wel aangeduid met de term mixed-methods-onderzoek. Voor het kwantitatieve onderzoek is er een enquête opgesteld als meetinstrument. Deze enquête is gestructureerd aan de hand van de volgende onderdelen: demografische kenmerken, vragen met betrekking tot het lidmaatschap van eigen schuttersgilde/schutterij en van de Federatie, en vragen over inclusie en diversiteit binnen eigen schuttersgilde/schutterij en binnen de Federatie. Voor de demografische kenmerken is vooral gebruikgemaakt van gesloten vragen met antwoordopties die verschillende categorieën onderscheiden, zoals bij de vragen naar gender en hoogst afgeronde opleiding. Bij de vragen naar het lidmaatschap zijn er naast gesloten vragen (bijv. over hoe lang iemand al lid is) ook een aantal open vragen (bijv. over de rol die iemand speelt binnen diens gilde/schutterij en/of de Federatie). De meeste vragen naar inclusie en diversiteit hebben antwoordopties op basis van een

Likertschaal. In onze enquête hebben wij gebruikgemaakt van een schaal van 1-5, waarbij 1 staat voor het minste en 5 voor het meeste van een bepaald item. Daarnaast zijn ook in dit onderdeel enkele open vragen gesteld. De gesloten vragen en vragen met antwoordopties op basis van een Likertschaal zijn snel en gemakkelijk in te vullen voor de respondenten. Ook kunnen deze data op een eenvoudige manier door ons worden gedigitaliseerd en verwerkt. De open vragen laten daarentegen meer ruimte open voor uitgebreidere antwoorden met nuance, wat zo een ruimer inzicht en meer diepgang oplevert. Meer informatie over de afnamemomenten van de enquête leest u in de volgende paragraaf. Voor de volledige enquête, zie bijlage 2.1 Het kwalitatieve onderzoek is uitgevoerd door middel van interviews. Deze begonnen met algemene vragen, waarna werd ingegaan op de ervaringen van de geïnterviewden met inclusie en diversiteit binnen hun schuttersgilde/schutterij en de Federatie, evenals hun observaties en meningen hierover. Zo hebben wij ook aandacht kunnen schenken aan persoonlijke verhalen binnen dit project.

Naast de informatievergaring uit de enquêtes en interviews hebben we ook op andere manieren kennis opgedaan. Zo hebben wij de website van de Gelderse Schuttersfederatie St. Hubertus, www.schuttersnet.nl, geraadpleegd, alsmede het 75-jarig jubileumboek van de Federatie. Dit boek hebben wij cadeau gekregen van het Federatiebestuur tijdens onze eerste kennismaking. Hiervoor nogmaals hartelijk dank!

Dataverzameling

Onze eerste kennismaking met de Federatie van Gelderse schuttersgilden en schutterijen, in het vervolg aangeduid als ‘Gelderse Schuttersfederatie (St. Hubertus)’, vond plaats op donderdag 20 februari 2025 op de Radboud Universiteit te Nijmegen. Op deze dag werd er een voorlichtingspresentatie gehouden door voorzitter Wim Sanders en verenigingsleden Ap Dieker en Niels Peters. Er is ons toen een introductie gegeven tot de zogeheten ‘schutterswereld’ en er is een duidelijk beeld geschetst over de identiteit, de doelen en de activiteiten van de Federatie. Zo zijn wij onder andere te weten gekomen wat de verschillen zijn tussen schuttersgilden en schutterijen, hoe de bestuursstructuren van deze gilden en schutterijen eruitzien en hoe zij opereren, en dat zij georganiseerd zijn in grotere verbanden genaamd Kringen. Ook hebben wij geleerd dat de Gelderse Schuttersfederatie een overkoepelende organisatie is waarbij afzonderlijke gilden en schutterijen zijn aangesloten. De belangrijkste taak van de Federatie is het “instandhouden en versterken van schuttersgilden en schutterijen en het bijdragen aan de gemeenschap in het algemeen” (Schuttersnet, 2025a). Hier sluit onze opdracht op aan. Om de bestaanszekerheid van ‘de schutterswereld’ in Gelderland te blijven waarborgen, is een instroom van nieuwe leden nodig. Het afgelopen jaar is er gekeken naar manieren om meer jongeren aan te trekken. Dit jaar ligt de focus op mensen die weinig tot niets afweten van de Gelderse schutterscultuur en zich hier normaal gesproken niet snel mee zouden associëren. Met andere woorden: welke inclusiviteits- en diversiteitspraktijken zouden schuttersgilden en schutterijen die lid zijn van de Federatie, dan wel de Gelderse Schuttersfederatie zelf, kunnen toepassen om een grotere instroom van nieuwe leden mogelijk te maken?

Om tot een beantwoording van deze vraag te komen, is het van belang om te weten hoe de huidige stand van zaken ervoor staat betreffende inclusie en diversiteit. Dit vraagt ten eerste om een demografisch overzicht van de ervaringsdeskundigen: de leden van de Federatie. Hiertoe hebben wij een enquête opgesteld, waarin wij naast demografische kenmerken ook vragen naar zaken als de toegankelijkheid van schuttersgildes en schutterijen voor mensen van verschillende genders, seksualiteiten, geloofsovertuigingen en etniciteiten. Daarnaast wordt bijvoorbeeld gevraagd naar de verwikkeling van Kerk en schuttersgilde/schutterij, evenals de rol die een gilde of schutterij speelt in de desbetreffende woonplaats. Voor de overige aangekaarte onderwerpen en exacte vraagstellingen, zie bijlage 2.1, waarin de enquête in zijn totaliteit is geplaatst.

Deze enquête is fysiek, dat wil zeggen op papier, afgenomen bij de aanwezigen tijdens de Algemene Ledenvergadering van donderdag 20 maart 2025, in Schuttersgebouw St. Andreas te Zevenaar. Later is er van deze enquête een gedigitaliseerde vorm gemaakt en is er hierbij een QR-code gecreëerd om de verspreiding en afname te vergemakkelijken. De QR-code is op de website van de Federatie geplaatst door de beheerders hiervan - het Federatiebestuur - op vrijdag 28 maart 2025 (Schuttersnet, 2025b). Verder is de QR-code door onszelf ingezet tijdens het Gelders Kampioenschap Vendelen Indoor op zondag 30 maart 2025, en is de code vanuit het Federatiebestuur verspreid onder verschillende schuttersgilde- en schutterijbesturen.

Het afnemen van enquêtes is niet de enige wijze van informatieverzameling voor ons geweest. Wij hebben namelijk ook een totaal van twaalf interviews gehouden, zowel met mensen die een functie bekleden binnen de Gelderse Schuttersfederatie en/of hun eigen gilde/schutterij, als met ‘normale’ leden. Acht van deze interviews hebben plaatsgevonden tijdens de Kringdag Montferland in Didam op zondag 13 april 2025. Bij deze interviews waren meerdere leden uit de schutterswereld betrokken. De overige vier interviews hebben ofwel op de Radboud Universiteit plaatsgevonden, ofwel online via een *Microsoft Teams*-vergadering. De identiteiten van de geïnterviewden zijn geanonimiseerd met als doel de privacy van de geïnterviewden te beschermen.

Hoe de informatievergaring tijdens de voornoemde evenementen precies in zijn werk is gegaan, leest u hieronder.

Algemene Ledenvergadering, Zevenaar (Schuttersgebouw St. Andreas), donderdag 20 maart 2025

Onze Denktank stond als twaalfde punt op de agenda van deze avond. Eén van onze groepsleden heeft een korte presentatie gegeven, waarin ze heeft uitgelegd wie wij zijn en wat ons doel is. Daarbij heeft ze verteld dat wij een enquête kwamen afnemen, en heeft ze enkele termen/concepten uitgelegd die mogelijk nog onbekend waren bij de aanwezigen. Tijdens de presentatie werden de fysieke enquêtes uitgedeeld door de andere groepsleden. Vlak na de presentatie vond er een intermezzo plaats, waarin de aanwezigen de tijd kregen om de enquêtes in te vullen. Na afloop hebben we een totaal van 83 enquêtes verzameld, waarvan er 64 gedeeltelijk en 19 geheel zijn ingevuld. Later hebben we de gegevens van deze fysieke enquêtes digitaal ingevoerd in een Excel-bestand, waar ze in een tabel zijn weergegeven. Ook zijn er aan het eind

van de vergadering een aantal aanwezigen naar ons toegekomen die hebben aangegeven dat we hen in de toekomst mochten benaderen voor een gesprek. Dit stelden we erg op prijs.

Verder hebben we, door het bijwonen van de vergadering, meer geleerd over de Federatie en de schutterswereld. Zo hebben we de ‘christelijke groet’ meegemaakt, zijn we erachter gekomen dat de Federatie een vertrouwenspersoon heeft en zijn we meer te weten gekomen over de tradities en andere belangrijke elementen van het Gelderse schuttersleven. Daarnaast hebben we ook zelf kunnen ervaren hoe de aanwezigen reageerden op het aankaarten van het inclusiviteits- en diversiteitsvraagstuk.

Gelders Kampioenschap Vendelen Indoor, Wehl (Koningin Beatrixcentrum; georganiseerd door Schutterij “De Eendracht” Wehl), zondag 30 maart 2025

Zoals eerder genoemd zijn er op deze dag QR-codes van de online-enquête ingezet. Wij hebben de QR-codes verspreid over verschillende plekken op het terrein. Verder hebben we aanwezigen aangesproken met de vraag of ze de enquête wellicht wilden invullen, evenals de vraag of zij misschien tijd hadden voor een (kort) interview. Van de interviews is helaas niks terechtgekomen, omdat alle aangesprokenen het daarvoor te druk hadden met de wedstrijden. Tot onze spijt heeft ook de manier van enquête-afname niet veel opgeleverd: er was een minimale respons met slechts 8 ingevulde online-enquêtes na het evenement.

In de dagen die volgden, vond er louter een zeer geringe stijging van het aantal ingevulde online-enquêtes plaats. Deze tegenslag hebben wij, tijdens onze ‘tussentijdse evaluatie’ op maandag 14 april 2025, gedeeld met onze aanspreekpunten van de Gelderse Schuttersfederatie: voorzitter Wim Sanders en secretaris Brenda Smit. Naar aanleiding hiervan hebben zij e-mails gestuurd naar verschillende schuttersgilde- en schutterijbesturen om nogmaals het belang van ons project te benadrukken en te vragen of de enquête onder de leden kon worden verspreid. Daarnaast toonden meneer Sanders en mevrouw Smit begrip voor een waarschijnlijke afname van het belang van het demografische overzicht van het ledenbestand van de Federatie. Met een relatief lage hoeveelheid aan ingevulde enquêtes kunnen wij namelijk geen representatieve uitspraken doen over het grotere geheel. Gelukkig is het aantal ingevulde online-enquêtes in de weken die volgden verhoudingsgewijs toegenomen, waarbij er een nieuw totaal van 36 online-enquêtes is verkregen.

Kringdag Montferland, Didam (rondom Markthal Didam; georganiseerd door Schutterij “De Eendracht” Didam), zondag 13 april 2025

Op de Kringdag Montferland hebben wij interviews gehouden met leden van verscheidene schuttersgildes en schutterijen. Het onderscheid hiertussen konden we gemakkelijk maken, door de verschillende kleuren kostuums die werden gedragen. De geïnterviewden hadden erg uiteenlopende rollen binnen hun gilde/schutterij. Zo hebben we, onder andere, leden die zorgen voor de muziek, een schutterskoning(in), en leden met bestuurlijke functies gesproken. Bij het aanspreken van leden hebben we er tevens op gelet dat zij van verschillende leeftijden en genders zijn, om zodoende een zo divers mogelijke steekproef te kunnen trekken. We hebben deze dag een totaal van acht groepsinterviews afgenomen.

Bovendien hebben we op deze dag onze theoretische kennis over een aantal schuttersactiviteiten in de praktijk uitgevoerd zien worden. Zo hebben we een defilé gezien met narren, bielemannen, majorettes, vendeliers, schutters, marketentsters, koningsparen en muzikale ondersteuning. Ook hebben we majorette- en vendelwedstrijden mogen aanschouwen.

Dataverwerking

Fysieke enquêtes

Zoals eerder genoemd hebben wij de gegevens van de fysieke enquêtes digitaal ingevoerd in een Excel-bestand. Hiertoe hebben wij de enquêtes evenredig onder elkaar verdeeld. Vervolgens heeft één groepslid een tabel aangemaakt in Excel en de eerste rijen ingevuld, waarna de rest van de groepsleden dit voorbeeld kon volgen en zo de rest van de gegevens kon invoeren. Voor de fysieke enquête, zie bijlage 2.1

Online-enquête

De online-enquête is gecreëerd in het programma Google Formulieren. Om het invullen hiervan voor de respondenten zo soepel mogelijk te laten verlopen, is deze versie licht afwijkend van de fysieke enquête in volgorde en vraagstelling. De inhoud van de vragen is wel hetzelfde gebleven. Vervolgens is er van dit Google Formulier een QR-code gemaakt. De verspreiding hiervan heeft u kunnen lezen in bovenstaande paragraaf. De verkregen antwoorden op de online-enquête zijn visueel weergegeven in een Google Spreadsheet.

Interviews op Kringdag Montferland

Op dit evenement waren drie groepsleden aanwezig. Twee van hen stelden vragen en één iemand was verantwoordelijk voor het maken van aantekeningen. Deze aantekeningen zijn gedeeld met de rest van de groepsleden.

Overige interviews (op de Radboud Universiteit en online via Microsoft Teams)

Bij deze interviews hebben meerdere personen vragen gesteld, hoewel er meestal steeds één iemand was die het voortouw nam. Ook heeft er telkens één iemand aantekeningen gemaakt (met soms kleine aanvullingen van anderen) in een gedeeld document.

Resultaten

In de afgelopen periode hebben wij enquêtes (kwantitatief onderzoek) en interviews (kwalitatief onderzoek) afgenomen binnen de Gelderse Schuttersfederatie. Het doel van dit onderzoek is om een dieper inzicht te verkrijgen in hoe de begrippen ‘diversiteit’ en ‘inclusiviteit’ worden geïnterpreteerd en ervaren door de leden van de federatie. Uit de interviews komt helder naar voren hoe leden tegen diversiteit en inclusiviteit aankijken, welke waarden zij belangrijk vinden en waar eventuele spanningsvelden liggen binnen de Gelderse Schuttersfederatie en betrokken gildes en schutterijen. De bevindingen uit deze interviews vormen een essentiële basis voor het opstellen van dit adviesrapport. De waardevolle inzichten tijdens het uitvoeren van het onderzoek zijn opgedaan, zijn in de context van de Gelderse Schuttersfederatie geplaatst en hebben wij goed kunnen inzetten bij de verwerking en analyse van de resultaten. Aan de hand hiervan hebben wij adviezen kunnen formuleren die aansluiten bij de beleving van de leden en bijdragen aan een toekomstgerichte en inclusieve ontwikkeling van de Gelderse Schuttersfederatie. In het kader van ons onderzoek naar diversiteit en inclusiviteit en de manier waarop dit ervaren wordt door de leden van de Gelderse Schuttersfederatie, zijn er tijdens het veldwerk interviews afgelegd, zoals al uitgebreider in de methode omschreven staat. Dit veldwerk bestond uit het bezoeken van evenementen. De interviews tijdens de evenementen waren groepsgesprekken. In deze gesprekken kwam het belang voor cultuur en traditie sterk terug.

Naast de groepsinterviews bij de evenementen, zijn er ook interviews afgenomen met individuen. Deze interviews waren relatief diepgaander dan die bij evenementen. Tijdens deze gesprekken hadden wij meer de mogelijkheid om dieper in te gaan op de thema's diversiteit en inclusiviteit, zowel als het gaat om ervaringen op persoonlijk niveau als ervaringen vanuit een bestuurlijke of organisatorische functie.

Daarnaast is er een enquête rondgegaan onder de leden van de Gelderse Schuttersfederatie. De enquêtegegevens en interviewgegevens ondersteunen elkaar in het zichtbaar maken van opvattingen en ervaringen, inzicht geven in patronen en door middel van nuances meerdere lagen toe te brengen, om zo een verdiepend beeld te kunnen vormen. In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de resultaten van de afgenomen enquêtes en die van de interviews, zowel de groepsinterviews als de interviews met individuen. Op basis van de resultaten die zijn verkregen tijdens het onderzoek bij de Gelderse Schuttersfederatie en de gelezen literatuur zijn vervolgens de adviezen opgesteld.

Resultaten Enquête

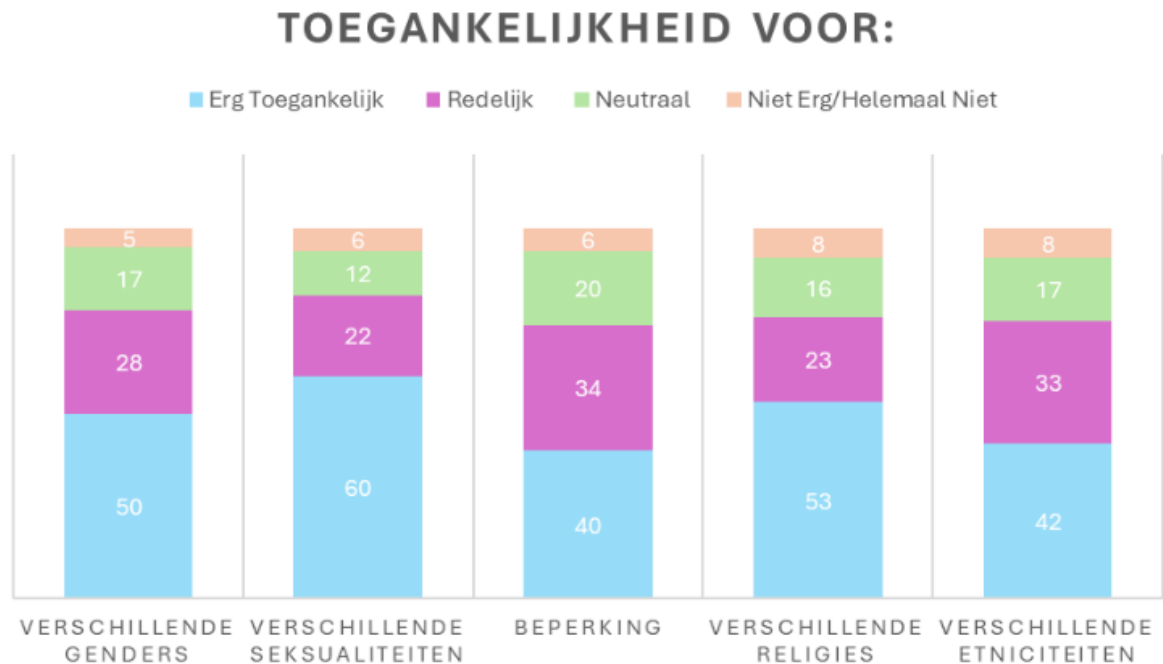
Zoals in de methode is besproken zijn er op 20 maart 2025 bij de ledenvergadering fysieke enquêtes uitgedeeld. Hierop hebben wij 83 reacties mogen ontvangen. Aanvullend op de fysieke enquêtes hebben we een online enquête afgenomen. Op deze online enquête zijn 36 reacties geweest. Omdat er een te minimale respons was op de enquêtes, kunnen er in deze resultaten geen algemene, representatieve uitspraken gedaan worden die opgaan voor alle leden van de

gildes en schutterijen die bij de Gelderse Schuttersfederatie zijn aangesloten. In plaats daarvan zijn de resultaten gebaseerd op de mogelijke trend die de resultaten van de enquêtes leveren.

Uit de resultaten die zijn verkregen uit de enquêtes, blijkt dat een groot deel van de respondenten wit en heteroseksueel is. De onderwijssoorten die onder hen het meest gerepresenteerd zijn, betreffen hbo-bachelor, mbo-opleiding en middelbaar onderwijs mavo/vmbo. De resultaten tonen ook dat de grootste groep respondenten 20 jaar of langer lid is binnen hun vereniging, waarvan een kleiner deel ook al 20 jaar of langer lid is van de Gelderse Schuttersfederatie.

Uit de resultaten van het onderzoek bleek dat 12% van de 119 respondenten discriminatie had gezien of meegemaakt. De overige antwoorden op deze vraag bleven uit, of respondenten gaven aan hier geen ervaring mee te hebben. De discriminatie die uit de resultaten naar voren kwam, was voornamelijk op grond van seksuele geaardheid, gender of fysieke beperking. In de meeste gevallen wordt aangegeven dat het individu dat discrimineerde is aangesproken op hun gedrag vanuit de vereniging. De meeste respondenten vonden dat er verder geen additionele aandacht besteed hoeft te worden aan inclusiviteit of diversiteit binnen hun vereniging. Andere antwoorden betroffen een meer open houding naar anderen. Daarnaast wordt het betrekken van jongeren of ‘de stedelijke omgeving’ als een manier gezien om meer divers en/of inclusiever te worden.

In figuur 1 is een overzicht te zien van de mate waarin verschillende categorieën als toegankelijk worden beschouwd (in procenten). Deze categorieën bestaan uit gender, seksualiteit, beperking, religie en etniciteit. In elk van deze categorieën komt naar voren dat zowel de vereniging als de Federatie erg toegankelijk is. De respondenten ervaren hun vereniging en de Federatie over het algemeen als erg toegankelijk. Verdeeld over de verschillende categorieën, beschouwen kleine groepen respondenten hun vereniging en de Federatie als niet erg toegankelijk of helemaal niet toegankelijk. Deze meningen zijn het hoogst vertegenwoordigd in de categorieën religie en etniciteit. De percentages hiervan waren echter nog steeds relatief laag, namelijk in beide gevallen 8%.



Figuur 1 Staafdiagram met daarin de toegankelijkheid van de categorieën: gender, seksualiteit, beperkingen, religies, etniciteiten (percentueel).

Op basis van de verzamelde enquêtegegevens kan, zoals hierboven genoemd, geconcludeerd worden dat de verenigingen en de Gelderse Schuttersfederatie door een meerderheid van de respondenten als erg toegankelijk wordt ervaren. Dit duidt erop dat er in de organisatie een sterk gevoel van openheid en acceptatie leeft, waarbij leden het idee hebben dat zij welkom zijn ongeacht persoonlijke achtergrond.

De hoge mate van ervaren toegankelijkheid wijst op een relatief grote mate van acceptatie voor mensen met uiteenlopende identiteiten binnen de schutterswereld. Hieruit kan worden afgeleid dat er sprake is van een omgeving waarin mensen zich veilig voelen om hun eigen identiteit uit te dragen. De mate waarin toegankelijkheid voor mensen van verschillende etniciteiten en mensen met een beperking wordt getoond, is lager dan bij de andere categorieën, maar veel respondenten gaven aan dat de verenigingen en de Federatie hierin erg tot redelijk toegankelijk zijn. Het aantal respondenten dat de toegankelijkheid voor deze categorieën als erg hoog beoordeelt, ligt opvallend lager dan bij de andere categorieën.

Uitgewerkte Resultaten Interviews

Uit de groepsinterviews die zijn gehouden met leden bij evenementen kan worden geconcludeerd dat de schutterswereld een relatief warme, open omgeving is. De schutterswereld is een tamelijk homogene gemeenschap, zoals eerder genoemd zijn de meeste leden wit en heteroseksueel. Ondanks dit homogene karakter gaven alle leden met wie gesproken is aan dat het een gemeenschap is waarin iedereen wordt verwelkomd en dat mensen over het algemeen niet actief

worden buitengesloten. De samenstelling van de schutterijen en gildes bestaat vooral uit families, kennissen en vriendenkringen die dezelfde culturele achtergrond met elkaar delen. De samenstelling kan bijdragen aan het sterke gevoel van saamhorigheid, maar dit kan voor buitenstaanders als een belemmering ervaren worden. Hierin maakt het niet uit of er sprake is van formele uitsluiting van groepen of niet. Gender en seksualiteit zijn meestal geen reden van uitsluiting en er wordt in de interviews aangegeven dat er in de afgelopen 25 jaar meer openheid op deze gebieden is gekomen. Bij de meeste schutterijen en gildes mogen vrouwen lid worden en participeren bij schuttersactiviteiten. Wanneer dit onderwerp ter sprake komt, wordt in enkele gevallen wel aangehaald dat mannen van nature sterker zijn dan vrouwen.

In de interviews kwam ook naar voren dat diversiteit en inclusiviteit niet opgedrongen moesten worden. Wanneer mensen met een andere culturele achtergrond of van een andere etniciteit ter sprake komen, geven de meesten aan dat er nauwelijks mensen lid zijn die een migratieachtergrond hebben. Omdat deze groep minder aanwezig is binnen de gildes en schutterijen, lijkt er geen sprake te zijn van bewuste uitsluiting op gebied van etniciteit of culturele achtergrond.

De groepsinterviews tonen een warme betrokken gemeenschap die overwegend openstaat voor diversiteit. Er zijn duidelijke stappen gezet op het gebied van gendergelijkheid en er is ruimte voor mensen met verschillende seksuele oriëntaties, echter blijft de inclusie van andere etniciteiten of culturele achtergronden achter. Dit kan, zoals eerdergenoemd, uitgelegd worden aan de hand gebrek aan (potentiële) leden die tot deze categorieën behoren. De houding van de meeste geïnterviewden is positief, maar in de praktijk spelen traditie, lokale verbondenheid en de relatief homogene groepssamenstelling een grote rol.

De interviews met individuen waren, zoals eerdergenoemd, diepgaander en uitgebreider. Uit deze interviews blijkt dat er op het gebied van genderinclusie grote stappen vooruit zijn gezet en hier zijn enkel positieve reacties op geweest. In de interviews werd bevestigd dat de gildes en schutterijen over het algemeen bestaan uit een ons-kent-ons gemeenschap. Dit kan, zoals eerder besproken, als een hindernis fungeren voor nieuwe leden. De hiërarchie binnen de Federatie was ook een punt dat besproken werd. Deze is relatief sterk aanwezig en hoewel het merendeel van de geïnterviewden aangaf er niet eerder bij stil te hebben gestaan, konden ze wel inzien dat het als een struikelblok kon fungeren voor mensen die er niet bekend mee zijn. De grote rol van de Katholieke Kerk werd ook in de interviews bevestigd. De reacties hierop waren afwisselend. Er werd aangegeven dat er enerzijds de wens was om de kerkelijke tradities los te laten, maar dat hier anderzijds ook verzet tegen was. De algemene verwachting die uit de interviews naar voren kwam, is dat de religieuze tradities zullen verdwijnen naarmate de tijd vordert. De verwachting is dat dit voornamelijk komt door het gebrek aan aansluiting die jongeren ervaren met deze tradities en dat zij er over het algemeen weinig waarde aan zouden hechten.

De toegankelijkheid voor mensen met verschillende etniciteiten was ook een onderwerp dat besproken werd tijdens de interviews. Net zoals bij de groepsinterviews kwam ook hier naar voren dat er weinig andere etniciteiten in de omgeving zijn. Hierbij wordt ook aangegeven dat er bij de komst van een grote groep mensen met een andere etniciteit, zoals in het geval van een asielzoekerscentrum, publiekelijk verzet is. De mensen die zich hierover sterk en publiekelijk

uitlaten, worden hier zelden op aangesproken. De verenigingen nemen hier wel relatief vaak afstand van. Er zijn ook gevallen waarbij er vanuit de vereniging wordt opgetreden tegen dergelijke uitingen. De besturen van verenigingen reageren wel redelijk vaak op een sterke manier op discriminatie. Wanneer er over de deelname van migranten binnen de gildes en schutterijen wordt gesproken, wordt aangegeven dat dit over het algemeen op een heel positieve manier gebeurt en dat deze mensen opgenomen worden in de gemeenschap. Hierbij wordt tevens benadrukt dat dergelijk contact van twee kanten moet komen en dat de migranten hier ook een actieve rol in moeten spelen.

Conclusie van de resultaten

De gecombineerde resultaten uit de enquêtes en interviews, samen met onze eigen observaties en literatuurstudie leiden tot de conclusie dat de Gelderse Schuttersfederatie in de basis een warme en hechte gemeenschap vormt. Leden voelen zich verwelkomd en veilig. De toegankelijkheid omtrent gender en seksualiteit ligt relatief hoog en de ontwikkelingen van de afgelopen 25 jaar worden als positief ervaren. De schutterswereld kent een sterk homogeen karakter en de Gelderse Schuttersfederatie is hier geen uitzondering op. De Federatie heeft sterke lokale banden en de leden zijn vaak met elkaar verbonden door familie, het dorp of door de tradities van de schutterswereld. Dit kan ervoor zorgen dat het moeilijker is voor nieuwkomers, met name mensen met een andere etnische of culturele achtergrond, om zich aan te sluiten bij de gemeenschap. Hier is dus geen sprake van bewuste uitsluiting. Er is vanuit leden een behoefte aan een geleidelijke acceptatie van andere etniciteiten en dit kan komen door de geringe hoeveelheid mensen met een andere etnische of culturele achtergrond die in de buurt wonen. De gemeenschap heeft er immers een beperkte mate van blootstelling aan. De resultaten uit de enquêtes en de interviews tonen tegengestelde resultaten ten aanzien van de behoefte van *actief* beleid omtrent inclusie en diversiteit. Uit de enquêtes komt naar voren dat er geen extra actie ondernomen hoeft te worden, terwijl uit de interviews blijkt dat er meer vooruitgang geboekt zou mogen worden, al zijn ze al heel ver gekomen. De rol van religieuze tradities binnen de schutterswereld kan tot weerstand zorgen bij mensen. De jongere generaties laten echter deze tradities steeds meer los, dus in de toekomst zal dit kunnen minderen.

Adviezen

Vergroten van toegankelijkheid en collectiviteit

Bij de Gelderse Schuttersfederatie staan tradities, verbondenheid en gemeenschap centraal. Toch blijkt uit onderzoek dat toegang tot deze gemeenschap in de praktijk vaak gebonden is aan bestaande familiebanden of kenniskringen. Eén van de huidige uitdagingen is het vergroten van de toegankelijkheid voor mensen die geen directe binding met het schuttersleven hebben. Denk hierbij aan nieuwe inwoners, jongeren of mensen met andere culturele achtergronden. Deze sociale drempels beperken, vaak onbedoeld, het bereik en de vernieuwing van de federatie.

Een belangrijke stap richting grotere toegankelijkheid is het versterken van collectiviteit los van religie of afkomst. Dat betekent het creëren van activiteiten die toegankelijk zijn voor iedereen, ongeacht achtergrond, geloofsovertuiging, of lidmaatschap.

Advies 1: seculiere gemeenschapsactiviteiten

Wij adviseren om meer seculiere gemeenschapsactiviteiten te organiseren die laagdrempelig en uitnodigend zijn. Denk hierbij aan buurtbarbecues, spelletjesavonden, familietoernooien, jeugdsportdagen en gezamenlijke vrijwilligersdagen. Zulke activiteiten bieden ruimte voor informele ontmoetingen en dragen bij aan het opbouwen van nieuwe netwerken. Daarbij is het belangrijk dat deelname *niet afhankelijk is van lidmaatschap*; ook geïnteresseerden uit de buurt of voorbijgangers moeten welkom zijn. Een mooi voorbeeld van een seculiere gemeenschapsactiviteit die bij veel verenigingen al plaatsvindt, is de kermis.

Advies 2: afstand religieus taalgebruik bij externe communicatie

Om het inclusieve karakter te onderstrepen, raden wij aan om in communicatie en organisatie bewust afstand te nemen van religieuze symboliek of religieus taalgebruik bij seculiere gemeenschapsactiviteiten. Er wordt daarmee vermeden dat mensen zich uitgesloten voelen op basis van geloof. De nadruk kan in plaats daarvan liggen op algemene waarden, zoals samenwerking, solidariteit, plezier en gemeenschapszin. Dit advies geldt dus specifiek voor externe communicatie, bij interne communicatie hoeft deze aanpassing (nog) niet te worden gedaan.

Advies 3: betrekking gemeenschap

Het is van belang dat seculiere gemeenschapsactiviteiten actief worden gecommuniceerd naar alle inwoners van een gemeenschap en niet alleen via bestaande ledennetwerken. Hierbij kan gedacht worden aan flyers bij scholen, sportclubs, supermarkten en moskeeën

of berichten via buurtapps en sociale media. Hiermee wordt het bereik verbreed en worden de schutterijen en gildes zichtbaar als open, benaderbare gemeenschappen.

Tot slot adviseren we om binnen zowel de Federatie als de lokale verenigingen ruimte te maken voor reflectie op toegankelijkheid. Welke onuitgesproken regels maken deelname lastig voor buitenstaanders? Zijn er verborgen drempels in gedrag, taal of kledingcodes? Door hierover met elkaar in gesprek te gaan, ontstaat meer bewustzijn en bereidheid tot verandering. Activiteiten kunnen hierin ook een rol spelen: denk hierbij aan een thema-avond over ‘de moderne schutterij’ of laat nieuwe deelnemers aan het woord over hun ervaringen. Door toegankelijke, seculiere en laagdrempelige ontmoetingen te organiseren, maakt de Gelderse Schuttersfederatie niet alleen ruimte voor nieuwe leden, maar ook voor nieuwe vormen van collectiviteit die passen bij het Nederland van de éénnentwintigste eeuw. De schutterij blijft zo een levende traditie die ook voor toekomstige generaties betekenisvol blijft.

Taal

Binnen organisaties die veel waarde hechten aan tradities, zoals de Gelderse Schuttersfederatie, speelt taal een grote rol in hoe mensen zich verwelkomd en betrokken voelen. Taal is niet alleen een middel van communicatie, maar geeft ook aan wie er wel wordt aangesproken en wie niet. In het huidige maatschappelijk landschap waarin diversiteit een steeds prominentere rol krijgt, kan het bestaande taalgebruik binnen schutterijen (onbedoeld) exclusief overkomen. Dit geldt met name voor mensen die geen binding hebben met het culturele erfgoed van de schutterswereld of die zich niet herkennen in het traditionele beeld dat via taal kan worden uitgedragen.

Het is raadzaam dat de Federatie kritisch kijkt naar haar communicatievormen, zowel intern als extern. Hierbij kan gedacht worden aan teksten op websites, uitnodigingen, e-mails, brochures, sociale mediaberichten en de gepresenteerde informatie bij evenementen. Het herschrijven van deze communicatie in inclusieve, toegankelijke taal draagt bij aan het gevoel van identificatie en sociale veiligheid onder een omvangrijke groep mensen.

Advies 1: genderneutrale formuleringen

Het toepassen van genderneutrale formuleringen is een belangrijke stap. In veel communicatie wordt nog automatisch verwezen naar ‘hij’, ‘de man’ of termen als ‘broederschap’, die genderspecifiek zijn. Hoewel dit historisch ingebed is, kan het mensen buitensluiten die zich niet identificeren met dit beeld. Daarom kunnen neutrale alternatieven als ‘leden’, ‘deelnemers’, ‘personen’ of ‘het gezelschap’ overwogen worden. Dit betekent niet dat de traditie moet worden uitgewist, maar dat de taal zich aanpast aan het hedendaagse bewustzijn over gender en inclusie.

Advies 2: Engelstalige informatievoorziening

Aanvullende Engelstalige informatievoorziening kan bijdragen aan een groter bereik binnen een gemeenschap. Zeker bij laagdrempelige evenementen of kennismakingsactiviteiten kan het beschikbaar stellen van (kort) Engelstalig materiaal, bijvoorbeeld een flyer of sociaal mediabericht, bijdragen aan de toegankelijkheid voor mensen met een migratieachtergrond of internationale inwoners van de regio. Het gebruik van Engels hoeft niet leidend te zijn, maar kan wel ondersteunend werken. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld een tweetalige introductie van een evenement of een korte uitleg op de website.

Ter conclusie raden wij de Gelderse Schuttersfederatie aan om kritisch te kijken naar het taalgebruik en de toon en stijl van communicatie. De jargon en formele termen binnen de schutterswereld kunnen afschrikken, zeker bij communicatie gericht op jonge en/of nieuwe doelgroepen. Een uitnodigende, toegankelijke schrijfstijl helpt om de drempel tot actieve deelname te verlagen. Om dit te bereiken is het essentieel om richtlijnen op te stellen voor toekomstig taalgebruik. Hierbij kunnen documenten worden geraadpleegd van taalinstututen als Taalcentrum-VU ([Genderneutraal schrijven: hoe doe je dat?](#); Tiggeler, 2025) en Taaladvies.net ([Taal en gender - Taaladvies.net](#); Taalunie, z.d.) of de richtlijnen met betrekking tot inclusief taalgebruik van universiteiten of andere grote organisaties (bijvoorbeeld [Gids voor inclusief taalgebruik | Radboud Universiteit](#); Radboud Universiteit, 2025). Door kleine aanpassingen kan taal een brug worden in plaats van een barrière.

Bewustwording en cultuurverandering

Een inclusieve organisatiecultuur ontstaat niet vanzelf. Binnen organisaties die veel waarde hechten aan tradities, zoals de Gelderse Schuttersfederatie, zijn normen, waarden en sociale omgangsvormen vaak diepgeworteld in een lange geschiedenis. Hoewel deze tradities voor velen een gevoel van verbondenheid en trots met zich meebrengen, kunnen ze ook onbedoeld leiden tot uitsluiting van mensen die zich niet herkennen in de heersende cultuur. Denk aan hiërarchische structuren waarin nieuwe leden weinig inspraak ervaren, onuitgesproken verwachtingen over gedrag en uiterlijk, of sociale controle die het moeilijk maakt om ‘anders’ te zijn zonder op te vallen. Deze culturele factoren kunnen ervoor zorgen dat mensen zich moeten aanpassen om erbij te horen en daardoor het gevoel krijgen dat ze niet volledig zichzelf mogen of kunnen zijn. Dat is niet alleen nadelig voor het welzijn van deze leden, maar ook voor de organisatie zelf. Een cultuur waarin diversiteit niet wordt omarmd, belemmert groei, vernieuwing en representatie van de bredere samenleving.

Advies 1: bewustwording inclusiviteit

Om verandering te bewerkstelligen, is bewustwording een belangrijke eerste stap. Het is belangrijk dat leden, vrijwilligers en het bestuur zicht krijgen op de sociale dynamieken binnen de Federatie. Hierbij kan worden nagedacht over zaken als: welke stereotypen bestaan er over genderrollen binnen de vereniging? Wordt bepaald gedrag anders beoordeeld afhankelijk van iemands afkomst, klasse of religieuze achtergrond? Hoe (on)zichtbaar is de sociale hiërarchie? Hoewel leden het schuttersleven voornamelijk beschouwen als een verwelkomende en fijne wereld, raden wij toch aan actief te kijken naar de voortgang van inclusie en diversiteit, omdat het overgrote deel van de leden bestaat uit mensen die binnen de bestaande sociale normen van de schutterscultuur vallen. We adviseren de Gelderse Schuttersfederatie om workshops of gespreksavonden te organiseren die inzoomen op eerdergenoemde vragen. Dergelijke sessies hoeven niet belerend te zijn, maar juist uitnodigend, met als doel dat leden vanuit openheid en nieuwsgierigheid reflecteren op hun eigen gedrag en denkbeelden, zowel binnen als buiten het schuttersleven. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van externe trainers of inclusie-experts (denk aan organisaties als RADAR, Movisie of COC Nijmegen).

Advies 2: inclusiviteit op de agenda

Het is belangrijk dat inclusiviteit een constant project wordt. Een manier om dit te bereiken is door een lid aan te stellen als verantwoordelijke voor het behoud van inclusiviteit op de agenda. Deze persoon zorgt voor zichtbaarheid van het onderwerp en helpt drempels te verlagen. De verantwoordelijke peilt de status van inclusiviteit bij de verschillende kringen, communiceert hierover, en dient als aanspreekpunt voor vraagstukken met betrekking tot inclusiviteit. Dit aanspreekpunt moet zowel toegankelijk zijn voor gewone leden als voor bestuursleden.

Cultuurverandering vindt plaats over een grotere tijdsperiode, de gevolgen van de adviezen zullen daardoor ook niet direct zichtbaar zijn, maar het begint met kleine, concrete stappen. Door bewustwording te creëren, verantwoordelijkheid te nemen als bestuur en structurele maatregelen te nemen, kan de Gelderse Schuttersfederatie uitgroeien tot een organisatie waarin niet alleen tradities worden gewaarborgd, maar waarin ook ruimte is voor vernieuwing passend bij de huidige maatschappij, waardoor iedereen zich verwelkomd, gezien en veilig voelt.

Tradities en hiërarchie

Tradities spelen binnen de schutterswereld in de eenentwintigste eeuw een grote rol en dragen bij aan hoe mensen zich identificeren binnen de gemeenschap. Het is echter ook het geval dat deze tradities kunnen bijdragen aan (onbewuste) uitsluiting. Het kan ook potentieel mensen weggagen die zich wel met de gemeenschap willen verbinden, maar weinig hebben met de tradities van de schutterswereld. Daarnaast hebben de Gelderse Schuttersfederatie en de verenigingen die hieronder vallen een hiërarchisch stelsel. Dit kan ervoor zorgen dat leden een grote afstand ervaren tussen henzelf en het bestuur.

Omdat er een behoefte is voor nieuwe leden en een verdere betrokkenheid met mensen die zich niet aan hebben gesloten bij een vereniging, is het raadzaam dat de Gelderse Schuttersfederatie met een kritische blik naar de tradities in de schutterswereld gaat kijken en op basis daarvan beoordeelt hoe relevant de tradities nog zijn in de éénentwintigste eeuw. De hiërarchie speelt, net zoals de verschillende tradities, een dominante rol binnen de schutterswereld. Om dit te kunnen behouden zonder dat het tot toekomstige problemen leidt, wordt aangeraden om kritisch te kijken naar de communicatie en onderlinge banden tussen het bestuur en de leden van de verenigingen.

Advies 1: publiekelijke erkenning

Het publiekelijk erkennen dat bepaalde tradities binnen de schutterswereld niet overeenkomen met het gedachtegoed van de éénentwintigste eeuw is van belang. Hiermee wordt niet bedoeld dat er geheel afstand gedaan moet worden van tradities, maar dat er wordt erkend dat verscheidene tradities gebaseerd zijn op verouderd gedachtegoed waar de Gelderse Schuttersfederatie niet meer achter staat. Op deze manier kan er een bericht worden afgegeven van bewustwording en verantwoordelijkheid, waardoor de weg naar inclusiviteit makkelijker te betreden wordt. Er wordt ook aangeraden dat er na de erkenning aanpassingen worden gedaan. Dit kan door bijvoorbeeld actiever mensen aan te moedigen om te participeren in onderdelen waar zij traditioneel niet bij ingedeeld zouden worden.

Advies 2: verkleinen kloof tussen leden en bestuur

Om de kloof tussen het bestuur van de Gelderse Schuttersfederatie en de leden van de verenigingen te verkleinen, is het raadzaam dat leden een punt hebben om hun ideeën en/of zorgen te delen zonder dat dit via hun eigen bestuur gaat. Het is belangrijk om de communicatieafstand tussen leden en het bestuur te verkleinen, zodat er een grotere betrokkenheid komt vanuit de leden ten aanzien van de organisatie van evenementen. Het kan er bovendien voor zorgen dat het bestuur beter op de hoogte is van wat er speelt onder de leden. Om de communicatie te verbeteren, wordt aangeraden om een plek of online omgeving in te zetten waar leden hun ideeën en/of zorgen kunnen delen. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een specifiek e-mailadres of een fysieke ideeënbus bij de

verschillende verenigingen waar leden anoniem hun berichten kunnen achterlaten. Door dit toe te passen komt het bestuur meer benaderbaar over en wordt onderling dialoog toegankelijker.

Tot slot adviseren wij dat de Gelderse Schuttersfederatie en de lokale verenigingen kritisch kijken naar de tradities die in stand worden gehouden. Hierbij is het van belang dat er wordt stilgestaan bij de vraag: waarom houden we deze traditie in stand en voor wie? Het is essentieel dat er een kritische houding is ten opzichte van antwoorden als: ‘omdat het traditie is’, ‘zo doen we het al jaren’ en ‘dit is van vroeger uit’. Door dit te doen, wordt de mogelijkheid geboden om te kijken welke tradities nog in ere gehouden moeten worden en welke niet. Het bespreekbaar maken van tradities en de plaats die ze innemen in de éénnentwintigste eeuw, kan voor grotere betrokkenheid van leden zorgen. Ook toont dit aan dat het bestuur openstaat voor andere ideeën. De rol binnen het Nederlandse cultureel erfgoed van de Gelderse Schuttersfederatie kan hiermee potentieel verder uitgebreid worden. Dit kan door middel van het nadruk leggen op de schutterswereld als een bestaand onderdeel van de Nederlandse geschiedenis, maar ook door het te beschouwen als een plek van overleg en consensusvorming. Polderen (consensusvorming) wordt immers als iets typisch Nederlands beschouwd.

Sociaaleconomische inclusie

De Gelderse Schuttersfederatie telt een groot aantal verenigingen, met een nog groter aantal leden. Deze leden, zoals uit ons onderzoek is gebleken, zijn meestal lid geworden door middel van familiebanden of vriendenkringen. Dit zorgt ervoor dat het een hechte gemeenschap is, maar het kan ook bijdragen aan blinde vlekken omtrent sociaaleconomische inclusie. De verenigingen kunnen een belangrijke rol spelen bij de integratie van migranten in de Nederlandse samenleving, maar ook bij de betrokkenheid van bijvoorbeeld risicojongeren (jongeren die nog geen strafbare feiten hebben gepleegd, maar waarbij een verhoogd risico aanwezig is) of mensen die wegens hun verslechterde economische toestand een benadeelde positie in de samenleving innemen.

Bij sociaaleconomische inclusie is het belangrijk dat er sprake is van een sterke maatschappelijke betrokkenheid. Dit houdt in dat er ook gekeken wordt naar problemen die spelen buiten de schutterswereld om, maar waar mogelijk wel leden bij betrokken zijn.

Advies 1: toegankelijk Nederlands

Het is van belang dat er gebruik wordt gemaakt van taal die toegankelijk is voor alle leeftijden, sociale en economische achtergronden. Dit advies staat sterk in verband met de adviezen op het gebied van Taal. Bij dit advies ligt de focus echter niet op gender of op het gebruik van Engels, maar op het Nederlandse taalgebruik tijdens bijeenkomsten en evenementen. De bevolking van Nederland bestaat uit mensen met verscheidene niveaus

van scholing en culturele achtergronden. Ook bleek uit het onderzoek dat er een relatieve mate van diversiteit in onderwijsniveaus aanwezig is onder de leden van de lokale verenigingen. Door een extra mogelijkheid aan te bieden in laagdrempeliger taalgebruik, kan dit aanmoediging geven voor nieuwe mensen om zich aan te sluiten en kan het ervoor zorgen dat leden die voorheen niet erg actief waren, nauwer betrokken raken bij de verenigingen. Een voorbeeld van dergelijk gebruik is terug te zien bij het NOS Journaal in Makkelijke Taal. Dit kan ook binnen de Federatie gerealiseerd worden, maar dan op een kleinere schaal. Voorafgaand aan het verstrekken van informatie aan leden kan het bijvoorbeeld door een groep mensen, van verschillende opleidingsniveaus, proefgelezen worden. Ook kan een vergroot lettertype bijdragen. Mensen met dyslexie hebben hier bijvoorbeeld baat bij, maar ook mensen met een verslechterd zicht of een visuele beperking.

Advies 2: het betrekken van risicjongeren

De betrokkenheid van risicjongeren bij de schutterswereld kan een andere mogelijkheid zijn voor de Gelderse Schuttersfederatie om op nieuwe manieren betrokken te zijn met de maatschappij. Hierbij kan gedacht worden aan het betrekken van risicjongeren bij de evenementen en hen eventueel opnemen als leden. Dit zorgt niet alleen voor nieuwe leden voor verschillende verenigingen, maar hiermee spelen schutterijen en gildes ook een belangrijke rol in het vormen van een gemeenschap voor jongeren die hier potentieel belang bij hebben. Het vormen van een veilige omgeving voor jongeren die het moeilijk hebben, kan een waardevolle bijdrage zijn voor de maatschappij. Om dit te realiseren moet er eerst contact worden gezocht met instanties die een beter zicht hebben op de groep en welke jongeren voor dergelijk contact in aanmerking komen. Ook is het belangrijk om te weten dat risicjongeren een diverse groep betreft en er dus ook jongeren met een migratieachtergrond bij kunnen zitten. Een derde punt van aandacht is de risicovolle aard van dit advies. Er kan geen garantie gegeven worden dat dit een moeiteloos proces zal zijn, als het opgepakt wordt. De reden waarom het toch als advies is opgenomen, is wegens de maatschappelijke impact die het kan hebben.

Wij adviseren dus een nauwe verbondenheid van de Gelderse Schuttersfederatie met groepen in de maatschappij die vaak onderbelicht blijven. Hierbij is het van belang dat het verder gaat dan erover geïnformeerd worden, maar dat er ook stappen worden gezet om de maatschappelijke rol van de schutterijen en gildes verder uit te breiden. Het inclusieve karakter van de Gelderse Schuttersfederatie en de gildes en schutterijen die hieronder vallen wordt hiermee benadrukt en dient als voorbeeld voor andere organisaties om maatschappelijke verbondenheid te versterken.

Structureel inclusiebeleid

In de afgelopen decennia heeft de wereld veel veranderingen ondergaan die op verschillende lagen van de samenleving invloed hebben gehad. De Gelderse Schuttersfederatie is hier geen uitzondering op. Het is daarom belangrijk dat er binnen de Federatie en de betrokken gildes en schutterijen gekeken wordt naar de invloed die deze veranderingen teweegbrengen.

Om ervoor te zorgen dat de schutterswereld een fijne, veilige gemeenschap blijft, moet er sprake zijn van een concreet en structureel inclusiebeleid. Dit zou ervoor moeten zorgen dat de inclusiviteit van de Federatie niet in opspraak komt.

Advies 1: bespreekbaar houden

Het is van belang dat inclusiviteit en diversiteit bespreekbare onderwerpen zijn en blijven binnen de Gelderse Schuttersfederatie en de lokale gildes en schutterijen. Om hiervoor te zorgen is het raadzaam dat dit een standaard onderdeel wordt van de ledenvergaderingen. Hierdoor wordt het belang van het onderwerp benadrukt en wordt er mogelijkheid geboden om hierover uitspraak te doen. Veranderingen omtrent inclusiviteit gaan relatief langzaam, maar door hier constant in gesprek over te blijven en dit te blijven evalueren, kan ervoor gezorgd worden dat dit geen grote achterstand krijgt. Dit advies komt overeen met een eerder gegeven advies, maar vereist een structurele implementatie. Hierin is het thema van inclusiviteit een vaststaand gegeven, maar het kan wel in verscheidene vormen terugkomen.

Advies 2: proactieve houding van het bestuur

Het promoten van inclusief taalgebruik en het aannemen van een inclusieve houding door het bestuur is ook raadzaam. Hier wordt actief aan gewerkt, maar dit kan verder doorgevoerd worden. De verandering van enkel een (jeugd)koning naar de mogelijkheid van een (jeugd)koning en een (jeugd)koningin is een stap in de goede richting. Het is van belang dat het Federatiebestuur publiekelijk afstand doet van opmerkingen en commentaren die bijvoorbeeld beledigend of discriminerend van aard zijn en deze ook publiekelijk afwijst. Door publiekelijk afstand te doen van dergelijke opmerkingen en deze af te wijzen, kan het bestuur een voorbeeldrol op zich nemen voor leden en mensen buiten de gemeenschap. Ook wordt hiermee een concrete boodschap overgebracht over getolereerd en niet getolereerd gedrag.

Advies 3: nultolerantiebeleid

Een cruciaal onderdeel van een structureel inclusiebeleid is het opstellen van een nultolerantiebeleid (ofwel zero tolerance beleid) dat voor alles geldt dat onder de Federatie valt. Het is van belang dat er vaste regels zijn ten aanzien van inclusiviteit met

toepasselijke consequenties die gelden voor alle leden. Deze regels en consequenties moeten goed zichtbaar en duidelijk geformuleerd zijn. Er moeten geen andere interpretaties bij deze regels mogelijk zijn. Daarnaast doet de Federatie er verstandig aan om deze regels elke twee jaar te herzien en aan te passen indien dit nodig wordt geacht. Het is raadzaam om ook regels op te stellen voor de gildes en schutterijen. Een voorbeeld van een regel die wij aanraden is het verplichten van gendergelijkheid bij alle evenementen, waaronder het koningsschieten. De schutterijen en gildes die onder de Federatie vallen, representeren namelijk in zekere mate ook de Federatie. Om strengere consequenties voor herhaaldelijke overtredingen van de regels mogelijk te maken, is het nodig om de statuten aan te passen. Wij zijn ons bewust van de ingrijpende aard van dit voorstel, maar achten het toch noodzakelijk om de veilige sfeer in de gemeenschap actief te bewaken. Daarnaast is een onafhankelijk, anoniem meldpunt ook wenselijk. Dit meldpunt kan in het verlengde liggen van de vertrouwenspersoon of kan een nieuw onderdeel worden binnen de Gelderse Schuttersfederatie en kan bijvoorbeeld een e-mailadres of telefoonnummer zijn.

Ten slotte is het raadzaam dat het bestuur van de Gelderse Schuttersfederatie actief inclusiviteit blijft promoten. Het is van belang dat het Federatiebestuur hier een voorbeeldfunctie bij heeft. Door het constant evalueren, een actieve houding aan te nemen en de invoering van een zerotolerancebeleid kan dit makkelijker gerealiseerd worden. Zelfreflectie is hierbij een randvoorwaarde. Het bewust zijn van persoonlijke vooroordelen en stereotypen helpt niet enkel bij individuele groei, maar ook bij die van het collectief.

Conclusie

Dit adviesrapport is opgesteld in opdracht van de Gelderse Schuttersfederatie. Binnen dit rapport zijn adviezen gegeven, onderverdeeld in zes categorieën. Deze categorieën zijn: toegankelijkheid en collectiviteit, taal, bewustwording en cultuurverandering, tradities en hiërarchie, sociaaleconomische inclusie en structureel inclusiebeleid. De adviezen hebben als doel de Gelderse Schuttersfederatie te helpen met het bereiken van een inclusiever en meer divers klimaat. Ze zijn opgesteld met behulp van de resultaten uit het onderzoek en literatuurstudies. Het onderzoek bestond uit enquêtes en interviews. De enquêtes en interviews zijn zowel fysiek als online afgenomen. De combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden leverde een breed en genuanceerd beeld op. Bij de evenementen die wij bezochten hebben we de schutterswereld persoonlijk mogen ervaren. De leden van de Federatie zijn duidelijk gepassioneerd over de schutterswereld en dit was leuk om te mogen ondervinden als individuen die normaal gesproken niet bij dergelijke activiteiten betrokken zijn.

Nawoord

Graag bedanken wij alle leden die hebben gereageerd op onze enquête en/of met ons in gesprek zijn gegaan, voor hun tijd en inzet. Dit vormde een belangrijke basis voor ons onderzoek. Zonder uw inspanningen zou dit adviesrapport niet naar behoren afgerond kunnen worden. Ook bedanken wij graag andere personen met wie wij contact hebben gehad, die wel affiliatie hebben met de Gelderse Schuttersfederatie, maar geen lid zijn. Dank voor uw tijd en inzet. Daarnaast bedanken wij graag onze opdrachtgevers van de Gelderse Schuttersfederatie: Brenda Smit, Ap Dieker, Niels Peters en – in het bijzonder – Wim Sanders, voor hun enthousiasme voor het project en bereidheid om mee te denken.

Hartelijk dank.

Studenten van de Radboud Universiteit

Meike, Lisa, Wieke, Evy, Fleur en Bastiaan

Bibliografie

Algemeen Nederlands Woordenboek (2025). *Inclusiviteit 1.0*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van <https://anw.ivdnt.org/article/inclusiviteit>.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025). *Nationaliteit*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen/nationaliteit#:~:text=Het%20wettelijk%20onderdaan%20zijn%20van,hebben%2C%20slechts%20%C3%A9%C3%A9n%20nationaliteit%20toegekend>.

Erasmus University Rotterdam. (z.d.). *Etniciteit*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van [https://www.eur.nl/over-de-universiteit/visie/idea-center/diversiteitsdimensies/etniciteit#:~:text=Etniciteit%20verwijst%20over%20het%20algemeen,van%20het%20land\)%20kan%20omvatten](https://www.eur.nl/over-de-universiteit/visie/idea-center/diversiteitsdimensies/etniciteit#:~:text=Etniciteit%20verwijst%20over%20het%20algemeen,van%20het%20land)%20kan%20omvatten).

Jam Cultures. (z.d., a). *Inclusie: Wat is inclusiviteit?*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van <https://jamcultures.nl/diversiteit-en-inclusie/wat-is-inclusie/#:~:text=Inclusie%2C%20of%20inclusiviteit%2C%20gaat%20over,%2C%20conflicten%2C%20verschillen%20en%20overeenkomsten>.

Jam Cultures. (z.d., b). *Diversiteit: Over diversiteit*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van <https://jamcultures.nl/diversiteit-en-inclusie/wat-is-diversiteit/#:~:text=Diversiteit%20gaat%20over%20de%20mix,over%20alle%20verschillen%20tussen%20mensen>.

Onze Taal. (z.d., a). *Wat is het verschil tussen sekse, geslacht en gender?*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van <https://onzetaal.nl/taalloket/sekse-geslacht-en-gender>.

Onze Taal. (z.d., b). *Wat betekent non-binair?*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van <https://onzetaal.nl/taalloket/non-binair#:~:text=Wat%20betekent%20non%20binair%3F,met%20ze%2C%20zij%20en%20haar>.

Politieacademie. (2014). *Inclusiviteit*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van <https://thesaurus.politieacademie.nl/Thesaurus/Term/11621>.

Radboud Universiteit. (2025). *Gids voor inclusief taalgebruik op de Radboud Universiteit*. Geraadpleegd op 2 juni 2025, van <https://www.ru.nl/services/campusfaciliteiten-gebouwen/communicatie-en-promotie/teksten-en-vertalingen/gids-voor-inclusief-taalgebruik-op-de-radboud-universiteit>.

Schuttersnet. (2025a). *Federatie*. Geraadpleegd op 2 juni 2025, van <https://www.schuttersnet.nl/federatie/>.

Schuttersnet. (2025b). *Onderzoek Radboud Universiteit*. Geraadpleegd op 2 juni 2025, van <https://www.schuttersnet.nl/onderzoek-radboud-universiteit/>.

Taalunie. (z.d.). *Taal en gender*. Taaladvies.net. Geraadpleegd op 2 juni 2025, van <https://taaladvies.net/taal-en-gender/>.

Tiggeler, E. (2025). *Genderneutraal schrijven, hoe doe je dat?*. Taalcentrum-VU. Geraadpleegd op 2 juni 2025, van <https://www.taalcentrum-vu.nl/actueel/blog/genderneutraal-schrijven-hoe-doe-je-dat>.

Woorden.org. (2025). *De diversiteit zelfst.naamw. (v.)*. Geraadpleegd op 1 juni 2025, van <https://www.woorden.org/woord/diversiteit>.

Bijlagen

Bijlage 1 Infographic Advies Inclusiviteit & Diversiteit

**Advies:
Inclusiviteit &
Diversiteit**

Meer open voor iedereen

- Organiseer activiteiten die niet religieus verbonden zijn en waar iedereen aan mee kan doen, zoals buurtbarbecues, spelletjesavonden of sportdagen.
- Zorg dat deze evenementen ook worden gepromoot buiten de groep leden, via bijvoorbeeld scholen, buurthuizen of sociale media.
- Vermijd religieuze taal of symbolen in folders of posts voor het grote publiek, zodat niemand zich buitengesloten voelt.

Toegankelijk en begrijpelijk taalgebruik

- Pas het taalgebruik aan: gebruik bijvoorbeeld woorden die iedereen begrijpt, en gebruik liever 'leden' dan 'broeders' of 'mannen', zodat ook vrouwen, jongeren en anderen zich aangesproken voelen.
- Maak ook korte stukjes informatie in het Engels, zodat mensen met een migratieachtergrond of internationale bewoners het ook kunnen begrijpen.
- Gebruik eenvoudige, duidelijke taal (zoals het NOS Journaal in Makkelijke Taal) en vergroot bijvoorbeeld het lettertype voor mensen met een visuele beperking.

Iedereen betrekken

- Vraag ook eens aan nieuwe of buitenstaanders wat ze van de schutterij vinden en wat er beter kan.
- Denk na over hoe je mensen betreft die het moeilijker hebben, zoals jongeren in een risicogroep of mensen met minder geld. De schutterij kan een veilige en fijne plek voor hen zijn.

Meer open cultuur en minder afstand

- Denk na over vragen als: Waarom doen we iets eigenlijk op een bepaalde manier? Is dat omdat het traditie is, of kan het ook anders?
- Erken dat sommige tradities misschien verouderd zijn en wees bereid om aanpassingen te doen, zodat meer mensen zich welkom voelen.
- Geef leden een makkelijke manier om hun ideeën of zorgen te delen, bijvoorbeeld via een ideeënbus of een anoniem e-mailadres.
- Zorg dat er iemand binnen de vereniging verantwoordelijk is voor het onderwerp inclusiviteit, die vinger aan de pols houdt en aanspreekpunt is.

Meer structuur beleid

- Zorg dat het gesprek over diversiteit en inclusie een vast onderdeel wordt van vergaderingen.
- Stimuleer het bestuur om actief inclusief gedrag te tonen en diversiteit te omarmen. Een goed voorbeeld is dat er nu ook ruimte is voor een (jeugd)koningin naast de (jeugd)koning.

Grondslagen van inclusiviteit

Bijlage 2.1 Enquête replica van de uitgedeelde enquête op 20 maart 2025 tijdens de raadsvergadering van de Federatie.

Radboud Universiteit



TOESTEMMINGSVERKLARING

Voor deelname aan het onderzoek: Enquête ter inzake van de schutterijen en het topic van inclusiviteit

Verklaring deelnemer:

- Ik heb uitleg gekregen over het doel van het onderzoek.
- Ik heb vragen mogen stellen over het onderzoek.
- Ik neem vrijwillig aan het onderzoek deel.
- Ik begrijp dat ik op elk moment tijdens het onderzoek mag stoppen als ik dat wil.
- Ik begrijp hoe de gegevens van het onderzoek bewaard zullen worden en waarvoor ze gebruikt zullen worden.
- Ik begrijp dat de persoonsgegevens van zowel de enquête als deze toestemmingsverklaring volledig anoniem blijven
- Ik stem in met deelname aan het onderzoek zoals beschreven in het informatiedocument.
- Ik begrijp dat de enquête enkel gebruikt zal worden door de leden van dit project en geassocieerden.
- Ik begrijp dat er mogelijk opnames/afbeeldingen kunnen worden gemaakt tijdens evenementen waarop ik mogelijk herkenbaar te zien ben en dat deze kunnen worden gebruikt voor doeleinden behorende tot het project.

Daarnaast geef ik toestemming om (s.v.p. aankruisen wat van toepassing is):

Ja Nee

- | | | |
|--------------------------|--------------------------|--|
| ☐ | ☐ | De opnamen waarin ik <i>herkenbaar/onherkenbaar</i> te zien/horen ben te gebruiken voor wetenschappelijke doeleinden (bijvoorbeeld een wetenschappelijk artikel of een wetenschappelijke lezing) |
| ☐ | ☐ | De opnamen waarin ik <i>herkenbaar/onherkenbaar</i> te zien/horen ben te gebruiken voor onderwijsdoeleinden (bijvoorbeeld een les of hoorcollege) |
| ☐ | ☐ | De opnamen waarin ik <i>herkenbaar/onherkenbaar</i> te zien/horen ben te delen met andere wetenschappers voor gebruik in toekomstig wetenschappelijk onderzoek |
| ☐ | ☐ | Mijn contactgegevens te bewaren voor een periode van 6 maanden om benaderd te kunnen worden voor vervolgonderzoek |

Naam:.....

Handtekening: Datum:.....

Start enquête

1. Wat is uw leeftijd?

2. Wat is uw gender?

- ☐ Man
- ☐ Vrouw
- ☐ Anders
- ☐ Zeg ik liever niet

3. Beschouwt u uzelf als trans-persoon (transgender)?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

4. Wat is uw seksuele geaardheid?

- ☐ Heteroseksueel
- ☐ Homoseksueel
- ☐ Biseksueel
- ☐ Aseksueel
- ☐ Anders, namelijk:

5. Wat is uw etnische afkomst?

- ☐ Blank
- ☐ Latino/-a (Latijns-Amerikaanse) of Spaanse afkomst
- ☐ Zwart of Afro-Amerikaans
- ☐ Aziatisch
- ☐ American Indian of Alaska Native
- ☐ Midden-Oosters of Noord-Afrikaans
- ☐ Inheems Hawaïaans of ander Pacifisch Eilandbewoner
- ☐ Gemengd, namelijk:

☐ Ander ras, andere etniciteit of andere afkomst, namelijk:

6. Heeft u een fysieke of verstandelijke beperking?

- ☐ Nee
- ☐ Ja, een fysieke beperking
- ☐ Ja, een verstandelijke beperking
- ☐ Ja, zowel een fysieke als een verstandelijke beperking

Korte toelichting van uw beperking(en) **(niet verplicht)**:

7. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

- ☐ Basisonderwijs
- ☐ Middelbaar onderwijs: mavo/vmbo
- ☐ Middelbaar onderwijs: havo
- ☐ Middelbaar onderwijs: vwo (atheneum/gymnasium)
- ☐ mbo
- ☐ hbo bachelor
- ☐ hbo master
- ☐ Universitaire bachelor
- ☐ Universitaire master
- ☐ Anders, namelijk:

8. Hoelang bent u lid van uw schuttersgilde/-vereniging?

- ☐ Minder dan 1 jaar
- ☐ 1-2 jaar
- ☐ 3-4 jaar
- ☐ 5-9 jaar
- ☐ 10-19 jaar
- ☐ 20 jaar of langer

9. Wat is uw rol binnen uw schuttersgilde/-vereniging?

10. Hoe lang bent u lid/actief binnen de Gelderse Schuttersfederatie St. Hubertus?

- ☐ Minder dan 1 jaar
- ☐ 1-2 jaar
- ☐ 3-4 jaar
- ☐ 5-9 jaar
- ☐ 10-19 jaar
- ☐ 20 jaar of langer

11. Wat is uw rol binnen de Gelderse schuttersfederatie?

12. Hoe bent u met uw schuttersgilde/-vereniging verwant geraakt?

13. Hoe bent u met de Gelderse Schuttersfederatie verwant geraakt?

14. Woont u in de buurt van uw gilde/vereniging of reist u speciaal af om deze te bezoeken?

- ☐ Ja, ik woon in de buurt van mijn gilde/vereniging (reistijd 30 minuten of minder)
- ☐ Ja, ik kom uit dezelfde streek als mijn gilde/vereniging (reistijd 31 min tot 1 uur)
- ☐ Nee, ik kom van elders (reistijd langer dan 1 uur)

Zo nee, waarvandaan reist u?

15. Hoe inclusief vindt u uw schuttersgilde/-vereniging en de Gelderse Schuttersfederatie?
(Graag aankruisen in het desbetreffende vak)

	1: Helemaal niet inclusief	2: Niet zo inclusief	3: Gemiddeld	4: Wel inclusief	5: Heel inclusief
Federatie					
Gilde/Vereniging					

16. Kunt u een voorbeeld geven waarin uw gilde/vereniging of de federatie inclusiviteit laat zien?

--

17. Vindt u dat er vooroordelen heersen binnen uw gilde/vereniging en de federatie? (Graag aankruisen)

	1: Helemaal geen vooroordelen	2: Geen tot weinig vooroordelen	3: Bijna geen vooroordelen	4: Een redelijk aantal vooroordelen	5: Erg veel vooroordelen
Federatie					
Gilde/Vereniging					

18. Hoe zou u de verwikkeling van de Kerk en uw schuttersgilde/-vereniging beschrijven? (Graag aankruisen) *geloof = religie*

	1: Geloof staat los van mijn gilde/vereniging	2: Geloof speelt een zeer kleine rol	3: Geloof speelt een neutrale rol	4: Geloof speelt een redelijke rol	5: Geloof maakt sterk deel uit van mijn gilde/vereniging
Binnen mijn schuttersgilde/-vereniging:					

19. Hoe zou u de rol van uw schuttersgilde/-vereniging in uw dorp of stad omschrijven?

--

20. Hoe toegankelijk beschouwt u uw gilde/vereniging voor verschillende genders (man/vrouw/trans- of non-binaire personen, etc.)? (Graag aankruisen)

	1: Helemaal niet toegankelijk	2: Niet erg toegankelijk	3: Neutrale toegankelijkheid	4: Redelijk toegankelijk	5: Erg toegankelijk
Binnen mijn schuttersgilde/-vereniging:					

21. Hoe toegankelijk beschouwt u uw gilde/vereniging voor verschillende seksualiteiten (*heteroseksueel/biseksueel/lesbisch/aseksueel, etc.*)? (Graag aankruisen)

	1: Helemaal niet toegankelijk	2: Niet erg toegankelijk	3: Neutrale toegankelijkheid	4: Redelijk toegankelijk	5: Erg toegankelijk
Binnen mijn schuttersgilde/-vereniging:					

22. Hoe toegankelijk beschouwt u uw gilde/vereniging voor personen met een verstandelijke/fysieke beperking? (Graag aankruisen)

	1: Helemaal niet toegankelijk	2: Niet erg toegankelijk	3: Neutrale toegankelijkheid	4: Redelijk toegankelijk	5: Erg toegankelijk
Binnen mijn schuttersgilde/-vereniging:					

23. Hoe toegankelijk beschouwt u uw gilde/vereniging voor personen van verschillende religies? (*protestants-christelijk/katholiek-christelijk/islamitisch, etc.*) (Graag aankruisen)

	1: Helemaal niet toegankelijk	2: Niet erg toegankelijk	3: Neutrale toegankelijkheid	4: Redelijk toegankelijk	5: Erg toegankelijk
Binnen mijn schuttersgilde/-vereniging:					

24. Hoe toegankelijk beschouwt u uw gilde/vereniging voor personen van verschillende etniciteit (= *culturele achtergrond*)? (Graag aankruisen)

	1: Helemaal niet toegankelijk	2: Niet erg toegankelijk	3: Neutrale toegankelijkheid	4: Redelijk toegankelijk	5: Erg toegankelijk
Binnen mijn schuttersgilde/-vereniging:					

25. Als u een fysieke/verstandelijke beperking heeft: Houdt uw fysieke en/of verstandelijke beperking u tegen om mee te doen aan bepaalde activiteiten/evenementen van uw gilde/vereniging en van de federatie? (**Vraag overslaan als deze niet van toepassing is**)

a. Zo ja, welk(e) activiteit(en)/evenement(en)?:

b. Welke gedachten/gevoelens roept het bij u op als u op deze manier geëxcludeerd wordt?

26. Heeft u ooit discriminatie (op grond van ras, seksualiteit, fysieke/verstandelijke beperking, etc.) ervaren binnen uw gilde/vereniging? (Bij uzelf of gezien bij anderen?)

27. Naar uw mening, wat zou uw gilde/vereniging moeten doen om de inclusiviteit en diversiteit te verbeteren?

28. Heeft u nog andere opmerkingen of suggesties over inclusie en saamhorigheid binnen uw vereniging of de federatie? **(Niet verplicht)**

Dit is het einde van de enquête.

Wij willen u hartelijk danken voor het invullen van deze enquête.

Bijlage 2.2. Online Enquête verspreid d.m.v. QR-codes op activiteiten van de Federatie en doorgestuurd naar leden van de federatie vanuit de raad.

Enquête Gelderse Schuttersfederatie

Door deze enquête in te vullen, gaat u akkoord met de opslag en het gebruik van uw gegevens binnen de kaders van het onderzoek naar inclusiviteit en diversiteit binnen de Gelderse Schuttersfederatie.

Bedankt voor uw medewerking,

Studenten van de Radboud Universiteit

* Verplichte vraag

Hoe heet u?

Jouw antwoord

Wat is uw leeftijd? *

Jouw antwoord

Hoe identificeert u zich? *

- ☐ Man
- ☐ Vrouw
- ☐ Zeg ik liever niet
- ☐ Anders:

Beschouwt u uzelf als trans-persoon (transgender)? *

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Wat is uw seksuele geaardheid?

- ☐ Heteroseksueel
- ☐ Homoseksueel
- ☐ Biseksueel
- ☐ Aseksueel
- ☐ Anders:

Wat is uw etnische afkomst (= culturele achtergrond)? *

- ☐ Blank
- ☐ Latino/-a (Latijns-Amerikaanse) of Spaanse afkomst
- ☐ Zwart of Afro-Amerikaans
- ☐ Aziatisch
- ☐ American Indian of Alaska Native
- ☐ Midden-Oosters of Noord-Afrikaans
- ☐ Inheems Hawaïaans of ander Pacifisch Eilandbewoner
- ☐ Anders:

Wat is uw hoogst afgeronde opleiding? *

- ☐ Basisonderwijs
- ☐ Middelbaar onderwijs: mavo/vmbo
- ☐ Middelbaar onderwijs: havo
- ☐ Middelbaar onderwijs: vwo (atheneum/gymnasium)
- ☐ Mbo
- ☐ Hbo bachelor
- ☐ Universitaire bachelor
- ☐ Universitaire master
- ☐ Anders:

Hoelang bent u al lid van uw schuttersgilde/-vereniging? *

- ☐ Minder dan 1 jaar
- ☐ 1-2 jaar
- ☐ 3-4 jaar
- ☐ 5-9 jaar
- ☐ 10-19 jaar
- ☐ 20 jaar of langer

Wat is uw rol binnen uw schuttersgilde/-vereniging? *

Jouw antwoord

Hoelang bent u al lid/actief binnen de Gelderse Schuttersfederatie St. Hubertus? *

- ☐ Minder dan 1 jaar
- ☐ 1-2 jaar
- ☐ 3-4 jaar
- ☐ 5-9 jaar
- ☐ 10-19 jaar
- ☐ 20 jaar of langer

Wat is uw rol binnen de Gelderse Schuttersfederatie? *

Jouw antwoord

Hoe bent u met uw schuttersgilde/-vereniging verwant geraakt? *

Jouw antwoord

Hoe bent u met de Gelderse Schuttersfederatie verwant geraakt? *

Jouw antwoord

Woont u in de buurt van uw Gilde/vereniging of reist u speciaal af om deze te bezoeken?

- ☐ Ja, ik woon in de buurt van mijn Gilde/vereniging (reistijd 30 minuten of minder)
- ☐ Ja, ik kom uit dezelfde streek als mijn Gilde/vereniging (reistijd 31 min tot 1 uur)
- ☐ Nee, ik kom van elders (reistijd langer dan 1 uur)

Als u bij de vorige vraag 'nee' hebt ingevuld, waarvandaan reist u? *

Jouw antwoord

Hoe inclusief vindt u uw schuttersgilde/-vereniging? *

Helemaal niet inclusief

☐☐☐☐☐

Heel inclusief

Hoe inclusief vindt u de Gelderse Schuttersfederatie? *

Helemaal niet inclusief

☐☐☐☐☐

Heel inclusief

Kunt u een voorbeeld geven waarin uw gilde/vereniging of de federatie inclusiviteit laat zien?

Jouw antwoord



Vindt u dat er vooroordelen heersen binnen uw gilde/vereniging? *

Helemaal geen vooroordelen

☐☐☐☐☐

Erg veel vooroordelen

Vindt u dat er vooroordelen heersen binnen de federatie? *

Helemaal geen vooroordelen

☐☐☐☐☐

Erg veel vooroordelen

Hoe zou u de verbinding tussen de Kerk en uw schuttersgilde/-vereniging in uw dorp of stad omschrijven? *

Geloof staat los van mijn
gilde/vereniging

☐☐☐☐☐

Geloof maakt sterk deel uit
van mijn gilde/vereniging

Hoe zou u de rol van uw schuttersgilde/-vereniging in uw dorp of stad omschrijven?

Jouw antwoord

Hoe toegankelijk beschouwt u uw Gilde/vereniging voor verschillende genders
(man/vrouw/trans- of non-binaire personen, etc.)? *

Helemaal niet toegankelijk

☐☐☐☐☐

Erg toegankelijk

Hoe toegankelijk beschouwt u uw Gilde/vereniging voor verschillende
seksualiteiten (heteroseksueel/biseksueel/lesbisch/aseksueel,

Helemaal niet toegankelijk

☐☐☐☐☐

Erg toegankelijk

Hoe toegankelijk beschouwt u uw Gilde/vereniging voor personen met een
beperking?

Helemaal niet toegankelijk

☐☐☐☐☐

Erg toegankelijk

Hoe toegankelijk beschouwt u uw Gilde/vereniging voor personen van
verschillende religies (protestants-christelijk/katholiek-christelijk, islamitisch, joods, etc.)? *

Helemaal niet toegankelijk

☐☐☐☐☐

Erg toegankelijk

Hoe toegankelijk beschouwt u uw gilde/vereniging voor personen van verschillende etniciteit (= *culturele achtergrond*)?

Helemaal niet toegankelijk

☐☐☐☐☐

Erg toegankelijk

Heeft u een beperking (fysiek en/of verstandelijk) of neurodivergentie (bijv. autisme, ADHD)? Zo ja, welke?

Jouw antwoord

In het geval van een beperking of neurodivergentie:

Houdt uw beperking of neurodivergentie u tegen in het deelnemen aan activiteiten en/of evenementen van uw gilde/ federatie?

Jouw antwoord

In het geval van een beperking of neurodivergentie:

Welke gedachten/gevoelens roept het bij u op als u op deze manier buitengesloten wordt?

Jouw antwoord

Heeft u ooit discriminatie (op grond van etniciteit, seksualiteit, een beperking, etc.) ervaren binnen uw gilde/vereniging en/of de federatie? (Bij uzelf of bij anderen)

Jouw antwoord

Naar uw mening, wat zou uw gilde/vereniging moeten doen om de inclusiviteit en * diversiteit te verbeteren

Jouw antwoord

Heeft u nog andere opmerkingen of suggesties over inclusie en saamhorigheid binnen uw vereniging of de federatie?

Jouw antwoord